

ЗАТВЕРДЖУЮ
Міністр оборони України

“01” 03 2021 року
Андрій ТАРАН

ДОРОЖНЯ КАРТА
вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України
(на 2021-2025 роки)

1. Загальні положення

З огляду на приєднання України до Програми НАТО з розширених можливостей виникає необхідність забезпечення належної взаємосумісності підрозділів Збройних Сил України із підрозділами держав-членів НАТО та потреба щодо підвищення ефективності функціонування сталої системи мовної підготовки у Збройних Силах України (далі – ЗС України), спрямованої на забезпечення належного рівня володіння іноземною мовою особовим складом. Особливо важливого значення набуває опанування особовим складом англійської мови, що є одним з чинників досягнення взаємосумісності з НАТО.

Стратегічною метою є забезпечення (швидке нарощування чисельності особового складу з рівнем знання іноземних мов) досягнення знань іноземної мови на рівні не нижче *СМР 2 (Level-2)*, “Функціональний” за стандартом НАТО *STANAG 6001* особами офіцерського, сержантського (старшинського) складу та працівників ЗСУ в обсягах необхідних для отримання Україною Плану дій щодо членства у НАТО, впровадження політик і стандартів НАТО в діяльність усіх ланок органів військового управління та проходження служби (роботи) у міжнародних організаціях, участі у багатонаціональних військових навчаннях, заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки та навчання за кордоном.

Для підвищення ефективності мовної підготовки особливе значення має сформованість стійкої позитивної внутрішньої мотивації особового складу ЗС України щодо вивчення іноземних мов через активізацію навчально-пізнавальної діяльності (поєднання всіх напрямів освітньої діяльності задля отримання ефективного результату; включення різних форм, методів і засобів навчання; постійний інтерактивний зворотний зв'язок усіх суб'єктів освітнього процесу; стає підтримання рівня знання мови та самовдосконалення; стимулювання особового складу до самоосвіти та лідерства тощо) та ефективному механізму просування/використання кадрового менеджменту підготовлених в мовному відношенні кадрів, залишення їх на військовій службі протягом потрібного часу.

На цей час для мовної підготовки особового складу ЗС України застосовується:

ціль партнерства Україна-НАТО G1200 “Мовні вимоги”;

наказ Міністерства оборони України від 01 червня 2009 року № 297 “Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та Плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України”;

наказ Міністерства оборони України від 23 травня 2017 року № 286 “Про затвердження інструкції про курси іноземних мов у Збройних Силах України”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 липня 2017 року № 746/30614;

наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 21 березня 2019 року № 120 “Про організацію відбору та направлення військовослужбовців Збройних Сил України для вивчення іноземної мови”;

“Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України”, затверджені рішенням Міністра оборони України від 08 серпня 2019 року № 1524/з/84;

“Інструкція з проведення мовного тестування у системі Міністерства оборони України” затверджена рішенням Міністра оборони України від 08 серпня 2019 року № 1524/з/85.

2. Основні терміни та визначення

Мовна підготовка особового складу – це складова частина загальної системи підготовки військовослужбовців та працівників у системі Міністерства оборони України, що передбачає реалізацію комплексу узгоджених між собою організаційних, наукових і навчально-методичних заходів, спрямованих на досягнення особовим складом відповідного цільового рівня володіння іноземними мовами для подальшого використання у службовій діяльності.

Рівень володіння іноземною мовою – це сукупність мовних знань, мовленнєвих навичок, вмінь та компетенцій, що визначає здатність особи до її практичного використання. У системі Міністерства оборони України цей рівень оцінюється за шкалою стандартизованих мовленнєвих рівнів, які відповідають рівням мовленнєвої компетенції за мовним стандартом НАТО СТАНАГ 6001.

Мовленнєва компетенція визначається за шістьма рівнями від 0 до 5:

Рівень 0 – Відсутність практичного вміння.

Рівень 1 – Виживання.

Рівень 2 – Функціональний.

Рівень 3 – Професійний.

Рівень 4 – Експертний.

Рівень 5 – Досконалий / Рівень високоосвіченого носія мови.

Стандартизований мовленнєвий рівень (далі – СМР) – це оцінка мовленнєвої компетенції тестованого з одного з видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання або письма), визначена за шкалою СМР, яка включає такі рівні: СМР 0, СМР 0+, СМР 1, СМР 1+, СМР 2, СМР 2+, СМР 3, СМР 3+, СМР 4, СМР 4+; СМР 5).

Стандартизований мовленнєвий профіль (далі – СМП) – це розгорнута оцінка рівня володіння іноземною мовою, яка складається з чотирьох показників СМР, а також показників проміжних рівнів (+), якщо такі є, щоб

визначити рівень мовленнєвої компетенції за чотирма видами мовленнєвої діяльності, записаних у такій послідовності: аудіювання, говоріння, читання, письмо.

Мовне тестування особового складу (далі – мовне тестування) – це захід щодо оцінювання рівня володіння іноземною мовою за допомогою стандартизованого мовного тесту, під час якого визначаються індивідуальні показники СМП.

Загальна мовна підготовка – це вивчення особовим складом іноземної мови відповідно до навчальної програми курсу, спрямоване на підвищення існуючого рівня володіння іноземною мовою з метою досягнення певного СМР.

Спеціальна мовна підготовка – це вивчення особовим складом іноземної мови за спеціальною навчальною програмою, спрямоване на засвоєння спеціальної лексики та термінології професійного спрямування в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків.

Мовленнєва діяльність – це сукупність комунікативних дій особи або осіб, що передбачає сприймання і розуміння іноземного мовлення в усній та письмовій формі, а також створення та передачу інформаційних повідомлень, зокрема службових документів, інших матеріалів з використанням різноманітних форм комунікації.

Інтенсивний курс іноземної мови – це навчальний курс, який проводиться за денною формою навчання, з повним відривом тих, хто навчається, від виконання службових обов'язків за місцем служби (роботи).

Неінтенсивний курс іноземної мови – це навчальний курс, заняття на якому проводяться протягом визначених годин робочого часу, з неповним відривом тих, хто навчається, від виконання службових обов'язків.

Дистанційний (онлайн) курс іноземної мови – це навчальний курс на основі використання технології дистанційного навчання, що передбачає систематичне, послідовне самостійне вивчення іноземних мов слухачами, як правило, у позаслужбовий (неробочий) час без відриву від виконання службових обов'язків (роботи).

3. Мета

Метою Дорожньої карти, відповідно до потреб ЗС України на сучасному етапі їхнього розвитку та трансформації, є вдосконалення мовної підготовки у ЗС України, визначення шляхів підвищення її ефективності та чіткого переліку необхідних заходів зі створення безперервної системи розвитку іншомовної компетентності військовослужбовців ЗС України під час їхньої службової діяльності (роботи).

4. Основні завдання

Основними завданнями, які будуть вирішені під час реалізації Дорожньої карти вдосконалення мовної підготовки у ЗС України, є:

визначення поточних та перспективних потреб ЗС України щодо мовної підготовки особового складу з метою удосконалення системи мовної підготовки;

нарощування спроможностей курсів інтенсивного вивчення іноземних

мов при ВВНЗ та ВВП ЗВО, військових коледжах сержантського (старшинського) складу, навчальних центрах;

забезпечення прозорості вимог щодо призначення на посади військовослужбовців та працівників ЗС України, відбору або допідготовки кандидатів на навчання на оперативному, стратегічному рівнях, лідерських курсах із врахуванням рівня володіння іноземною мовою;

створення ресурсу з дистанційного вивчення іноземної мови (інших інструментів) для забезпечення безперервності розвитку іншомовної компетентності особовим складом ЗС України;

покращення умов для вивчення іноземної мови під час проходження служби військовослужбовцями на посадах у військах;

підвищення рівня методичної підготовленості та фахової компетентності інструкторів з мовної підготовки та керівників навчальних груп з вивчення іноземної мови у навчальних центрах та військових частинах ЗС України;

удосконалення системи відбору кандидатів до навчання на курсах іноземних мов з числа військовослужбовців, які мають рівень володіння іноземною мовою щонайменше СМР 1, мотивацію та здібності до вивчення іноземних мов;

вдосконалення системи вивчення іноземної мови в ВВНЗ та ВВП ЗВО, військових коледжах сержантського (старшинського) складу навчальних центрах, підвищення кваліфікації викладачів (інструкторів) іноземної мови.

5. Напрями реалізації завдань

Удосконалення мовної підготовки військових фахівців у ВВНЗ та ВВП ЗВО, військових коледжах сержантського (старшинського) складу:

на тактичному рівні військової освіти:

- до кінця 2021 року створити курси іноземних мов при Військовому інституті телекомунікації та інформатизації імені Героїв Крут для забезпечення організації курсів з вивчення англійської мови для офіцерського, сержантського (старшинського) складу підпорядкованих Командуванню військ зв'язку;

- продовжувати удосконалювати та ефективно використовувати єдину програму з дисципліни "Іноземна мова" (обсягом 600 годин) у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

- протягом першого року навчання організувати факультативне вивчення іноземної мови (або підвищення її рівня) з метою досягнення СМР 1 усіма курсантами; активно використовувати наявні платформи дистанційного вивчення мови; призначати керівниками груп мовної підготовки найбільш підготовлених курсантів старших курсів;

- встановити вимоги до рівня володіння іноземною мовою після закінчення навчання:

- до 2024 року щонайменше СМР 1;
- з 2024 до 2025 року щонайменше СМР 1+;
- з 2025 року щонайменше СМР 2.

організувати викладання частини навчальних дисциплін на випускних курсах іноземною мовою з розрахунку:

- до 2024 року не менше 10% (за кожною навчальною дисципліною);
- з 2024 року не менше 20% (за кожною навчальною дисципліною).

Встановити наступні вимоги щодо “командно-штабного курсу” (L-2).

Рівень володіння іноземною мовою для кандидатів на навчання:

- з 2022 до 2024 року щонайменше СМР 1+;
- з 2024 року щонайменше СМР 2.

Викладання навчальних дисциплін іноземною мовою з розрахунку:

- до 2024 року щонайменше 10% (за кожною навчальною дисципліною);
- з 2024 року щонайменше 20% (за кожною навчальною дисципліною).

на оперативному та стратегічному рівнях військової освіти:

Встановити наступні вимоги щодо “курсу офіцерів об’єднаних штабів” (L-3), володіння англійською мовою для кандидатів на навчання:

з 2022 до 2024 року щонайменше СМР 1 (з проходженням курсу іноземної мови перед навчанням від 2 тижнів до 4 місяців);

з 2024 року щонайменше СМР 2 (з наданням можливості проходження курсу іноземної мови до 2 місяців для кандидатів з рівнем володіння мовою не нижче СМР 1+).

Викладання навчальних дисциплін іноземною мовою з розрахунку:

- до 2024 року щонайменше 10% (за кожною навчальною дисципліною);
- з 2024 року щонайменше 20% (за кожною навчальною дисципліною).

Встановити такі вимоги щодо курсів “Курс вищого керівного складу (L-4)”, “Курси стратегічного управління вищого рівня та державної політики (L-5)” та магістратури, володіння англійською мовою для кандидатів на навчання:

- з 2022 до 2023 року щонайменше СМР 1;
- з 2023 до 2024 року щонайменше СМР 1+;
- з 2024 року щонайменше СМР 2 (з наданням можливості проходження курсу іноземної мови до 2 місяців для кандидатів з рівнем володіння мовою не нижче СМР 1+).

Викладання навчальних дисциплін іноземною мовою з розрахунку:

- до 2024 року не менше 10% (за кожною навчальною дисципліною);
- з 2024 року не менше 20% (за кожною навчальною дисципліною).

Для коледжів підготовки сержантського складу

До кінця 2021 року створити мовні центри для забезпечення організації курсів з вивчення англійської мови для сержантів (старшин) при військових коледжах сержантського (старшинського) складу.

Рівень володіння іноземною мовою для курсантів:
з 2022 до 2024 року не нижче СМР 1;
з 2024 року не нижче СМР 2.

Підтримання досягнутого мовного рівня у процесі службової діяльності.

Основним завданням для керівників всіх рівнів управління вважати впровадження “кадрового менеджменту”, раціональне використання підготовлених кадрів (у тому числі і за кордоном) та забезпечення їх планового, поетапного кар’єрного зростання у ЗС України.

Принцип безперервності підтримання іншомовної компетентності є одним із завдань військовослужбовця під час всієї його кар’єри. Постійне заохочення до опанування іноземної мови військовослужбовцями, створення сприятливих умов є важливими завданнями кожної військової організації. Якщо військовослужбовець здобув певний СМР, особливо за сприяння збройних сил (за кордоном), тоді необхідно створити умови та можливості удосконалення володіння іноземною мовою під час індивідуальної підготовки, або виконання службових обов’язків, які передбачають практичне застосування набутих іншомовних компетентностей.

Командирам (начальникам) удосконалити персональний облік військовослужбовців, що володіють іноземною мовою, з метою забезпечення належного їх службового використання, планове управління кар’єрою та просування по службі.

Активно використовувати дистанційне навчання, як ресурс підтримання рівня володіння іноземною мовою під час службової діяльності (перерв в навчанні), його використання під час індивідуальної підготовки, для досягнення рівня СМР 1 та вищих рівнів володіння іноземною мовою.

Організувати вивчення (підтримання рівня володіння іноземною мовою) в системі індивідуальної підготовки військовослужбовців, передбачивши для цього щонайменше 4 годин в тиждень. Виділення відповідного часу є важливим елементом системи мовної підготовки особового складу, що дозволяє реалізувати принцип її безперервності, автономності та зв’язку навчання з практикою. Заняття проводять штатні інструктори, або військовослужбовці, які володіють іноземною мовою на рівні не нижче СМР 2, за навчально-методичним забезпеченням, уніфікованим та підготовленим (або рекомендованим на основі вже існуючих матеріалів) навчально-науковими центрами іноземних мов ВВНЗ та ВНП ЗВО ЗС України. З цієї метою з вересня 2021 року, започаткувати проведення п’ятиденних курсів підготовки інструкторів мовної підготовки при ВВНЗ та ВНП ЗВО ЗС України.

Керівникам всіх рівнів управління для навчання особового складу за груповим принципом за місцем дислокації органів військового управління, військових частин (установ):

забезпечити безперервне навчання офіцерського, сержантського (старшинського) складу та працівників ЗС України;

до кінця 2022 року забезпечити досягнення особовим складом рівня володіння іноземною мовою не нижче СМР 1, у подальшому забезпечити підтримання особовим складом раніше досягнутого рівня і вивчення

англомовної термінології за фахом;

організувати з військовослужбовцями, які залучаються до занять, соціологічні опитування з визначення проблемних питань і можливих способів посилення мотивації для ефективного вивчення іноземної мови. Обмежити витрачання ресурсів на навчання тих військовослужбовців, які послідовно демонструють небажання, нездатність навчатися, або у найближчій перспективі підлягають звільненню з військової служби. Постійно проводити роз'яснювальну роботу щодо перспектив кар'єрного зростання осіб, які вивчили іноземну мову.

Головному управлінню персоналу Генерального штабу Збройних Сил України спільно з Департаментом кадрової політики Міністерства оборони України внести зміни щодо вимог до володіння іноземними мовами з 2024 року для обіймання посад старшого сержантського і старшинського складу – на рівні СМР 1, для обіймання посад вищого сержантського і старшинського складу, посад із штатно-посадовою категорією “лейтенант” і вище – на рівні СМР 2. (Підстава – рішення Міністра оборони України від 11.12.2020 № 17108/з/7).

Національному університету оборони України імені Івана Черняхівського спільно з Військовим інститутом Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національною академією сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного та Харківським університетом повітряних сил імені Івана Кожедуба до вересня 2021 року розробити і передати Генеральному штабу ЗС України для впровадження типову програму підготовки з англійської мови та комплект навчально-методичних матеріалів, призначених для використання групами з вивчення англійської мови без відриву від служби (роботи) та військовослужбовцями, які самостійно вивчають англійську мову.

Зазначений комплект повинен включати:

методичні рекомендації для інструкторів / позаштатних керівників груп з вивчення англійської мови;

електронні версії навчально-методичних матеріалів, підготовлених у ВВНЗ ЗС України та призначених для розповсюдження у ЗС України з метою забезпечення та популяризації вивчення англійської мови;

перелік перевірених веб-ресурсів, рекомендованих для самостійного вивчення англійської мови військовослужбовцями ЗС України та самоконтролю, з супутніми методичними рекомендаціями, з розподілом за рівнями мовленнєвої компетенції;

перелік навчальних посібників, доступних в Україні та рекомендованих для самостійного вивчення англійської мови (з супутніми методичними рекомендаціями, з розподілом за рівнями мовленнєвої компетенції).

Удосконалення рівня мовної підготовки на інтенсивних курсах іноземних мов при ВВНЗ ЗСУ

Першочерговими завданнями інтенсивних курсів іноземних мов вважати: підготовку фахівців, які безпосередньо беруть участь у реалізації заходів оборонної реформи та залучені до розроблення політик; підготовку особового складу об'єднаних штабів; офіцерів, які плануються до проходження служби у міжнародних організаціях та навчання за кордоном; підготовку

фахівців, які братимуть участь у міжнародних навчаннях, заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, а також підготовку викладачів.

З метою нарощування спроможностей курсів інтенсивного вивчення іноземних мов при ВВНЗ та ВНП ЗВО, військових коледжах сержантського (старшинського) складу, навчальних центрах передбачити збільшення кількості викладацького складу (створення підрозділів мовної підготовки).

Встановити рівень володіння мовою для кандидатів на навчання на інтенсивних курсах іноземної мови з 2022 року не нижче СМР 1.

Заборонити відрив особового складу, який залучений до підготовки на інтенсивних курсах вивчення іноземної мови.

6. Сили та засоби щодо реалізації завдань і досягнення мети

Заходи мовної підготовки у Міністерстві оборони України та ЗС України здійснюються під загальним керівництвом Міністра оборони України.

Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України – підрозділ, який організовує мовну підготовку курсантів ВВНЗ і слухачів курсів іноземних мов, координує роботу навчально-наукових центрів мовної підготовки, замовляє на базі ВВНЗ заходи щодо мовного тестування військовослужбовців і організовує підвищення кваліфікації викладачів іноземних мов.

Головними замовниками мовної підготовки є:

Департамент кадрової політики Міністерства оборони України – для особового складу структурних підрозділів апарату Міністерства оборони України і підпорядкованих військових частин, установ та організацій, військовослужбовців Збройних Сил України, відряджених для виконання оборонних завдань до державних органів, підприємств, установ, організацій, державних і комунальних навчальних закладів в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі у Збройних Силах України;

Головне управління розвідки Міністерства оборони України – для особового складу структурних підрозділів Головного управління розвідки Міністерства оборони України та підпорядкованих військових частин;

Головне управління персоналу Генерального штабу ЗС України – для особового складу структурних підрозділів Апарату Головнокомандувача ЗС України та Генерального штабу ЗС України, видів ЗС України, окремих родів військ (сил), спеціальних військ (сил), підпорядкованих Головнокомандувачу ЗС України органів військового управління, з'єднань, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій.

Передбачити в системі мовної підготовки наступну вертикаль управління: Міністр оборони України (через відповідні структурні підрозділи Міністерства оборони України) – Головнокомандувач ЗС України – Генеральний штаб ЗС України – командування видів, окремих родів військ (сил), спеціальних військ (сил) ЗС України (з відповідними структурними підрозділами (посадовими особами) для практичної реалізації відповідних завдань) – органи військового управління ЗС України – військові частини (установи).

Головне управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України – підрозділ, який:

організовує заходи, спрямовані на вивчення особовим складом іноземної мови у системі індивідуальної підготовки за місцем служби під керівництвом позаштатних фахівців (інструкторів), які призначаються з числа офіцерів з достатнім рівнем володіння іноземною мовою;

здійснює планування, веде облік заходів мовної підготовки;

здійснює замовлення на матеріальне та методичне забезпечення навчального процесу.

Головне управління персоналу Генерального штабу Збройних Сил України визначає потребу і формує щорічне замовлення на мовну підготовку для навчання особового складу ЗС України на курсах іноземних мов, визначає відповідні вимоги щодо рівня володіння іноземною мовою для посад офіцерського, сержантського та старшинського складу, веде облік особового складу, який володіє іноземною мовою.

Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України, Навчально-наукові центри мовної підготовки Національного університету оборони України імені Івана Черняховського і видових ВВНЗ здійснюють наукове і навчально-методичне забезпечення мовної підготовки, мовного тестування відповідно до потреб видів, окремих родів військ (сил), спеціальних військ (сил), командувань, військових частин Збройних Сил України.

7. Фінансове забезпечення на реалізацію завдань

Видатки на мовну підготовку військовослужбовців передбачаються відповідно до кошторисів Міністерства оборони України.

За бюджетною програмою КПКВ 2101020/25 “Підготовка кадрів, перепідготовка та підвищення кваліфікації військових фахівців та державних службовців закладами вищої освіти, навчання ліцеїстів у військових ліцеях”:

на мовну підготовку у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, слухачів курсів іноземних мов, підвищення кваліфікації викладачів кафедр іноземних мов, штатних (позаштатних фахівців мовної підготовки) проведення мовного тестування;

для закупівлі матеріально технічного обладнання, і розмноження навчально-методичних матеріалів та навчальних посібників щодо вивчення англійської мови у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, сержантських коледжах.

За бюджетною програмою КПКВ 2101020 “Забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовка військ” підпрограма КПКВ 2101020/6 для закупівлі матеріально технічного обладнання, і розмноження навчально-методичних матеріалів та навчальних посібників щодо вивчення англійської мови у навчальних центрах та військових частинах.

8. Очікувані результати

Реалізація положень цієї Дорожньої карти дозволить підвищити рівень мовної підготовки особового складу відповідно до потреб ЗС України та створити нову безперервну систему вивчення (використання) та удосконалення

рівня володіння іноземною мовою під час службової діяльності. Виконати вимоги цілі партнерства Україна-НАТО G1200 "Мовні вимоги" та згодом отримати План дій щодо членства України в НАТО.

Це дасть змогу якісно провести заходи щодо розвитку та удосконалення системи мовної підготовки особового складу ЗС України та досягти необхідних рівнів мовної підготовки у відповідності з категоріями військовослужбовців та специфікою завдань, що виконуються ними за займаною посадою.

Перший заступник
Міністра оборони України

Іван РУСНАК

Згідно з оригіналом
Згідно з оригіналом